

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-son (4- jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Hamroyev Asliddin Umed o'g'li

“GULSHANUL MULUK” (“SHOHLAR GULSHANI”) ASARI – MANG'ITLAR HUKMRONLIGI DAVRI MUARRIXLIGI NAMUNASI 13-18

Bazarbayeva Shohsanam Muratovna

SIRDARYO VILOYATIDA VETERINARIYA SOHASIGA OID ISLOHOTLAR (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARI) 19-23

Asadova Dilnoza Innatovna

O'ZBEKISTONDA RAQS SAN'ATI SOHASIDA KADLAR TAYYORLASH MASALASI TARIXI VA BUGUNI 24-28

Ҳайитов Умед Яҳёевич

ЎЗБЕКИСТОН ССР МУВАҚҚАТ ИНҚИЛОБИЙ ҚЎМИТАСИ (МАРКАЗИЙ РЕВКОМ)НИНГ ТАШКИЛ ТОПИШИ ВА ФАОЛИЯТИ 29-34

Омонова Сарвиноз Ориф қизи

ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТНИНГ ҲОЛАТИ... 35-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Алимханова Нигора Алимхановна

ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 43-52

Маҳмудова Дилафруз Ҳасановна

KORPORATIV BOSHQARUVNING AYRIM NAZARIY JIHATLARI 53-60

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li

SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNING EKONOMETRIK MODELASHTIRISH 61-69

Меҳмоналиев Улугбек Эркинжон угли

СУЩНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ СЛУЖБЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ . 70-75

Паязов Мурод Максудович

“ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ” АЖДА ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ МЕТОДИКАСИ 76-86

Шадибекова Дилдор Абдурахмановна

ЛОГИСТИЧЕСКИЙ РЫНОК УЗБЕКИСТАНА И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ 87-92

Malikova Dilrabo, Khudoiberdieva Maftunabonu

INNOVATIVE HR MANAGEMENT: NECESSITY AND METHODS OF APPLICATION 93-99

Мамажоновна Одинахон Алишер қизи

КОРХОНАЛАР БОШҚАРУВИДА ИННОВАЦИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ 100-106

Nozimov Eldor Anvarovich

ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANISHDA O'ZBEKISTON VA HORIJY DAVLATLARNING O'RNI 107-115

Буранова Жазира Эргаш қизи

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ ГОСУДАРСТВА 116-120

<i>Худойназаров Фахритдин Хаитович</i> КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ	121-127
<i>Бахтиёрлов Бобур Баходир ўғли</i> ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА БАНК ЛИКВИДЛИЛИГИНИ БОШҚАРИШНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	128-136
<i>Isomitdinova Gulbaxor Kurbonaliyevna</i> O'ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	137-145
<i>Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li</i> OLIV TA'LIM O'QUV JARAYONLARIDA ZAMONAVIY VEB TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASI	146-150
<i>Baxtiyurov Asrorbek Azizjon o'g'li</i> TIJORAT BANKINING KREDIT SIYOSATI ASOSLARI, UNING IQTISODIY MOHIYATI	151-159
<i>Saidov Shohruh Mirzo</i> SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	160-169
<i>Kunduzova Kumrixon Ibragimovna</i> IQTISODIY RIVOJLANISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR FAOLIYATIDAGI JORIY AKTIVLAR TUSHUNCHASI VA UNING O'RNI	170-177
<i>Inomjon Matkarimov</i> AGROKIMYO BIOKIMYO XIZMATLARI IJTIMOIV IQTISODIY SAMARADORLIGINI TA'MINLASHNING SWOT TAHLILI	178-183
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>G'aybullayev Otabek Muxammadiyevich</i> JAMIYATDA ESTETIK MADANIYAT RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSLARI	184-189
<i>Masharipova Gularam Kamilovna</i> MAHMUD IBN MUHAMMAD IBN UMAR AL-CHAG'MINIYNING «AL-MULAXXAS FI-L-HAY'A» RISOLASINING NUSXALARI VA QOZIZODA RUMIYNING SHARHI	190-198
<i>Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна</i> ФИЛОСОФСКИЕ ВЗГЛЯДЫ ИБН СИНО И ИХ РОЛЬ В УКРЕПЛЕНИИ ДУХОВНО- ЦЕННОСТНЫХ ОСНОВ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЦИВИЛИЗАЦИИ	199-206
<i>Urinov Xushnudjon Abdulomitovich</i> TA'LIM VA KASB-HUNAR ISLOHOTLARI GENEZISI: KASBIY FAOLIYAT VA MEHNATGA MUNOSABATNING TARIXIY SHAKLLANISHI	207-220
<i>Азизкулов Акрам Абдурахмонович</i> ШАРҚШУНОС УИЛЬЯМ ЭРСКИН ТАДҚИҚОТЛАРИДА БОБУРИЙЛАР СУЛОЛАСИ ТАРИХИНИНГ ЁРИТИЛИШИ	221-227
<i>Kenjayev Ulug'bek Muratovich</i> BEFARQLIK HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLAR RIVOJI	228-232
<i>G'aybullayeva Laylo Safarboyevna</i> MAHALLADA YOSHLAR SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIV-FALSAFIY RIVOJLANISH MASALALARI	233-238

<i>Хо'janova Tamara Jo'raevna</i> YOSHLAR MA'NAVİYATIGA TAHDID VA ULARDAN O'ZINI ONGLI HIMOYA QILISH KO'NIKMALARI	239-245
<i>Jabborova Saodat Sattorovna</i> MA'NAVİY SALOHİYATNING IJTIMOİY TARAQQIYOT MANBAI SIFATIDA XUSUSIYATLARI	246-252
<i>Xusanov G'olib Elmurodovich</i> O'ZBEK OILALARINING RIVOJLANISHIDA AXLOQIY TAFAKKUR MASALALARI	253-257
<i>Агзамходжаева Шахноза Саидматмабевна</i> МУСУЛЬМАНСКОЕ БОГОСЛОВИЕ, СВЯЩЕННЫЙ КОРАН И ТВОРЧЕСТВО НАВОИ В КОНТЕКСТЕ ФИЛОСОФСКОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ	258-265
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	266-270
<i>Qunishev Ulug'bek Ulashevich</i> NEMIS KLASSIK FALSAFASIDA JAMIYAT RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI AXLOQIY VA ESTETIK OMILLAR	271-275
<i>Турдибоев Бозор Худойбердиевич</i> ЦИВИЛИЗАЦИЯЛАР ТАРИХИЙ ЯХЛИТЛИК НАМОЁН БЎЛИШ ШАКЛЛАРИ СИФАТИДА	276-282
<i>Kenjayeva Dilrabo Rominovna</i> MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARI TA'LIMOTIDA O'ZLIKNI ANGLASH TUSHUNCHASI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	283-287
<i>Azamatova Gulrukh Islom qizi</i> SOCIOCULTURAL ASPECTS IN KARL POPPER'S PHILOSOPHY IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATION	288-293
<i>Тошпулатова Ширин Мухиддиновна</i> ЭТИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАЖДАНСКОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	294-302
<i>Yuldasheva Dilorom Yuldashevna</i> SCIENTIFIC ATTITUDE TO CONSCIOUSNESS AND ITS INFLUENCE ON THE FIELD OF EDUCATION	303-307
<i>Bekchanov Xudoybergan O'rinovich, Yusupova Firuza Hajiboy qizi, Yuliyeva Sohiba Shuhrat qizi</i> МАКТАВГАСНА YOSHDAGI КАТТА GURUH TARBIYALANUVCHILARDA IJTIMOİY VA KOMMUNIKATIV QOBILYATNING RIVOJLANISHI	308-314
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Ткебучава Ирина Георгиевна</i> ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ	315-320
<i>Ikromxonova Firuza Ikromovna, Jazira Nursultanqizi</i> TIPOLOGIK TAHLIL - KOMPOZITSIYA VA JANR (TARIXIY ASARLAR MISOLIDA)	321-327

<i>Ashurova Maftuna Asqar qizi</i> LINGUACULTURAL PECULIARITIES OF THE CONCEPT “HAPPINESS” IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	328-334
<i>Mustafayeva Saodat Burxanovna</i> SALIM ASHUR SHE’RLARIDA LINGVOMADANIY BIRLIKLAR VOSITASIDA VOQELIKNI BADIY TALQIN ETISH	335-340
<i>Abdulxayeva Nodirabegim Ixtiyorjon qizi</i> DRAMATIK ASARLARNI TARJIMA QILISHDA LEKSIK-SEMANTIK, LINGVOKULTUROLOGIK MASALALAR	341-346
<i>Xajiyeva Dilfuza Adambayevna</i> FOLKLOR VOSITALARINING ZAMONAVIY ADABIYOTDAGI O’RNI VA O’RGANILISHI	347-351
<i>Jumanova Sevara Xolmurod qizi</i> KIYIM KECHAK NOMLARI TILNING BOYISH MANBAI SIFATIDA	352-356
<i>Hojaliyev Ismail Tadjibayevich, Ismailova Sayyora Tolkinovna</i> MATN NAZARIYASINING SHAKLLANISHI	357-366
<i>Abdullaev Ulmasbek Khairullayevich</i> LITERARY WORKS AS THE MOST IMPORTANT AND WELL-ACCLAIMED COMPONENTS OF THE CULTURAL HERITAGE OF THE NATION	367-370
<i>Maxmudova Fotima Maqsud qizi</i> TYPES OF MEDIA TEXT LANGUAGE	371-375
<i>Maxmudova Zuhra Maqsud qizi</i> BADIY TARJIMANING TILSHUNOSLIKDAGI AHAMIYATI	376-380
<i>Davronova Zulfiya Boboyevna</i> UZBEK- FRENCH RELATIONS AS A BINDING PART OF INTERNATIONAL CULTURAL AND HISTORICAL EXPERIENCE	381-386
<i>Hakimova Dilrabo Yo’ldoshovna</i> TERMINOLOGIYA SOHASINING TARIXI VA DOLZARB MUAMMOLARI XUSUSIDA	387-392
<i>Мадрахимов Тулибай Абдукаримович</i> СЎЗЛАШУВ НУТҚИНИНГ ТИЛ ФУНКЦИОНАЛ ВАРИАНТЛАРИ ОРАСИДА ТУТГАН ЎРНИ	393-395
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Ergashev Ikrom Abdurasulovich</i> SOLIQ INTIZOMINI BUZISH BILAN BOG’LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIKNING AYRIM JIHATLARINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Куатбек Гулнар Куатбековна</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ МЕСТНОЙ ВЛАСТИ	403-409
<i>Jurayev Dilmurot Mukhtarovich</i> ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN ON ALTERNATIVE RESOLUTION OF DISPUTES ARISING FROM ADMINISTRATIVE AND PUBLIC LEGAL RELATIONS	410-415

<i>Mirakhmedova Fazilat Khokim kizi</i> CRIMES OF MANUFACTURING AND SELLING PHARMACEUTICALS IN A WAY TO DANGER THE LIVES AND HEALTH OF INDIVIDUALS (Evaluation of Türkiye and Uzbekistan legal system)	416-428
<i>Касимов Нодиржон Содикжонович</i> ҚАСДДАН ОДАМ ЎЛДИРИШ ЖИНОЯТЛАРИНИНГ УМУМИЙ ВИКТИМОЛОГИК ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ	429-438
<i>Кутыбаева Елизавета Дуйсенбаевна, Есенбаев Джанибек Таирович</i> ЭКОЛОГИК ТУСДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДАН МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	439-445
<i>Джалилов Сардор Шавкатович</i> ҲУҚУҚ МАНБАЛАРИ ВА НОГИРОНЛИГИ БЎЛГАН ШАХСЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ КОДИФИКАЦИЯ ҚИЛИШ ЖАРАЁНИ	446-453
13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Mirzayev Qodir Toirovich</i> ZAMONAVIY XOR SAN'ATI TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	454-458
<i>Васильченко Ольга Анатольевна</i> ИСТОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО ИСКУССТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	459-463
<i>Эрназаров Алишер Эргашевич, Бекмурадов Зариф Хуррамович</i> ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ МОДУЛЛИ ВА ЛОЙИҲАЛАШТИРИЛГАН ТУРЛАРИ ҲАМДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ	464-470
<i>Mattiyeva Feruza Begmatdulobovna</i> TARJIMONLIK MALAKASINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLINGVISTIK VA DIDAKTIK XUSUSIYATLARI	471-477
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i> ABU ALI IBN SINO QARASHLARIDA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI	478-482
<i>Umurova Ma'rifat Yoshiyevna</i> XALQ QO'SHIQLARI VATANPARVARLIK TUYG'USINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA	483-486
<i>Raxmanova Dildora Abdulxamid qizi</i> INGLIZ TILIDA AKADEMIK YOZUV TUSHUNCHASI VA UNING TALABALAR ILMIY FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI	487-492
<i>Rajabiy Aziz Xasanovich</i> VOKAL ARTISTI FAOLIYATIDA SAHNA MAHORATINING O'RNI	493-497
<i>Omanov Rashid Sherqobilovich</i> O'QUVCHILARDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARINI TO'G'RI TASHKIL ETISH	498-501
<i>Салимов Ақром Хайитович</i> БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ОИЛА, МАҲАЛЛА ВА МАКТАБ ҲАМКОРЛИГИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ	502-507
<i>Mamatmurodov Sharofjon Khudoyarovich</i> TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	508-514

<i>Ли Екатерина Владимировна</i> СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИННОВАЦИЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	515-523
<i>Ахмедова Нафиса Исаходжаевна, Азаматов Абдулло Исахўжа ўғли, Лутфуллина Румия Анваровна</i> ЁШ ТЕННИСЧИЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ҲАРАКАТЛИ ЎЙИНЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	524-533
<i>Очилова Мехрибон Суратовна, Хамроева Феруза Асроровна</i> АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ	534-541
<i>Амонов Mirjon Namozovich</i> IJTIMOIY PEDAGOGIK FAOLIYAT VA UNING ASOSIY FUNKSIYALARI	542-547
<i>Sharipov Habibullo Abduqahhorovich</i> TALABALARNING IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI	548-552
<i>Yaxiyaxonova Muxiba Maxmudjonovna</i> RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING IT SAVODXONLIGINI OSHIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	553-560
<i>Xakimova Gulshan Abduxalilovna</i> JISMONIY TARBIYA VOSITALARI ORQALI YOSH BOLALARNI SIFATLARINI TARBIYALASH	561-565
<i>Nazarov Rustam Irkinovich</i> TECHNOLOGY FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN HIGHER TECHNICAL EDUCATION FIELDS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH LANGUAGE)	566-570
<i>Muqimova Fotima Abduqaxor qizi, Muqimova Zuxra Abduqahor qizi</i> CHIZMACHILIK DARSLARIDA O'QUVCHILARNING GRAFIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA O'YINLI TEXNOLOGIYALADAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	571-576
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna, Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI LOYIHAGA ASOSLANGAN O'QITISH VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH MODELI	577-585
<i>Usmonova Matluba Nosirovna</i> O'QUVCHILARDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNI TARBIYALASH METODIKASINING KREATIV PEDAGOGIK YONDASHUVI	586-590
<i>Ustaev Abdurazzoq Qurbonovich</i> MILLIY KURASH SPORT TURINING FUNKSIYALARI VA MAQSADGA ERISHISHDAGI VOSITALARI	591-596
<i>Shoimqulova Nigina Xolmurodovna, Yadigarova Sitara Bahromovna</i> ADDRESSING CHALLENGES IN TEACHING ENGLISH IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES: A SCHOLARLY EXAMINATION	597-603
<i>Yeshanov Marat Urazaliyevich</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA PRAGMATIKANING AHAMIYATI LANGUAGE)	604-616

<i>Tursunova Shahnoza Bekchanovna</i> JAMOATCHILIK FIKRINI SHAKLLANTIRISHDA JAMOATCHILIK BILAN ALOQALARNING O'RNATISH	617-622
<i>Atoyeva Gulshoda Rabimovna</i> OILADAGI ZO'RAVONLIKNING O'SMIR XULQIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI	623-628
<i>Musinova Ruxshona Yunusovna, Qurbonova Aziza Davlat qizi</i> JABRLANUVCHI SINDROMI, UNING ASOSIY SABABLARI VA BELGILARI	629-635
<i>Jamolova Mokhigul Bakhtiorovna</i> METHODS OF DEVELOPING THE CRITICAL THINKING ABILITY OF PRIMARY CLASS STUDENTS THROUGH FAIRY TALES	636-641

Bazarbayeva Shohsanam Muratovna

Perfect Universiteti o'qituvchisi

e-mail: bazarboyevashohsanam@gmail.com

**SIRDARYO VILOYATIDA VETERINARIYA SOHASIGA OID ISLOHOTLAR
(XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARI)**

Annotatsiya. Turkiston general-gubernatorligida veterinariya sohasida ma'muriy islohotlar va o'zgarishlar o'tkazilib turgan. Mustamlaka ma'muriyati veterinariya mutaxassislaridan Turkiston o'lkasida chorvachilikni rivojlantirishda ham ishtirok etishini talab qilgan. Mazkur davrda chorvachilik aholining asosiy iqtisodiy daromati hisoblangan. Mustamlaka ma'muriyati chorvachilikni rivojlantirish uchun turli ko'rkazmalar hamda naslchilik markazlarini tashkil etgan.

Kalit so'zlar: Turkiston, Sirdaryo viloyati, Toshkent shahri, veterinariya siyosati, veterinar shifokorlar, chorva mollari kasalliklari, qushxonalar, tadbirkorlar, mahalliy xalq.

Bazarbayeva Shohsanam Muratovna

Teacher of Perfect University

**VETERINARY SECTOR REFORMS IN SIRDARYA REGION
(END OF XIX CENTURY - BEGINNING OF XX CENTURY)**

Abstract. Administrative reforms and changes in the field of veterinary medicine were carried out in the Turkestan Governorate. The colonial administration required veterinary specialists to participate in the development of animal husbandry in Turkestan. Livestock breeding was considered the main economic income of the population during this period. The colonial administration organized various exhibitions and breeding centers for the development of animal husbandry.

Key words: Turkestan, Syrdarya region, Tashkent city, veterinary policy, veterinarians, livestock diseases, aviaries, entrepreneurs, local people.

Базарбаева Шохсанам Муратовна

преподаватель Perfect University

**ВЕТЕРИНАРНЫЕ РЕФОРМЫ В СЫРДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ
(КОНЕЦ XIX - НАЧАЛО XX ВЕКА)**

Аннотация. В Туркестанской губернии были проведены административные реформы и изменения в области ветеринарной медицины. Колониальная администрация требовала участия ветеринарных специалистов в развитии животноводства в Туркестане. Животноводство считалось в этот период основным экономическим доходом населения. Колониальная администрация организовывала различные выставки и племенные центры для развития животноводства.

Ключевые слова: Туркестан, Сырдарьинская область, город Ташкент, ветеринарная политика, ветеринары, болезни скота, вольеры, предприниматели, местное население.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI2Y2024N02>

Kirish. Turkiston general-gubernatorligida veterinariya sohasida ma'muriy islohotlar va o'zgarishlar o'tkazilib turgan. Xususan, 1903 yil 6 yanvarda Davlat Soveti harbiy vazirlikka Turkistondagi Sirdaryo, Samarqand, Farg'ona va Kaspiyorti viloyatlarida veterinariya nazoratiga o'zgartirishlar kiritish to'g'risida taklif bilan chiqadi. Keyinchalik ushbu taklif tasdiqlanadi. Ushbu yangi qonun asosida Turkiston general-gubernatori sohaga oid 53-sonli yangi qonun qabul qiladi [1; 1-b.]. Ushbu o'zgartirishga ko'ra 1903-yil 31-marta Sirdaryo viloyati harbiy gubernatori o'z viloyatida veterinariya nazoratiga oid qaror chiqaradi, ushbu qaror asosida veterinariya sohasida bir qancha ma'muriy islohotlar o'tkaziladi. Ushbu islohotga ko'ra viloyat boshqarmasi huzuridagi veterinar shifokor lavozimi tugatiladi, shuningdek Avliyoota uyezdining Chadavor qishlog'ida joylashgan veterinariya punktining veterinar feldsher va tarjimon lavozimlari ham tugatilgan. Ularning o'rniga bir qancha yangi lavozimlar o'rnatiladi, masalan ulardan biri viloyat veterinariya inspektori edi, bundan tashqari har bir uyezdga 5 ta veterinar shifokor lavozimi joriy qilingan. Ularga yillik 1800 rubl oylik maosh, pensiya va tibbiyot xarajatlari uchun ma'lum miqdorda pul ajratilgan. Amudaryo bo'limidagi veterinar shifokor lavozimi saqlab qolinadi. Shu bilan birga unga qo'shimcha moddiy rag'batlantirish choralari ko'riladi. Masalan, ushbu lavozimdagi veterinar shifokorga mehnat ta'tili uchun har yili 300 rubl pul miqdori ajratilgan. [1; 1-b.].

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Arxiv manbalari va matbuot materiallariga asoslanib, tarixiylik, qiyosiy va muammoviy – xronologik tahlil usullaridan foydalanilgan. Maqolada XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Sirdaryo viloyatida veterinar shifokorlarning vazifalari va xizmat safarlari keng yoritib berilgan. Buni quyidagi ma'lumotlarda ko'rishimiz mumkin.

1903 yilgacha uyezd veterinar shifokorlari uchun qo'riqchilar va tarjimon tayinlash ixtiyoriy bo'lgan. Qo'riqchi va tarjimon uchun odatda kam miqdorda pul ajratilgan. Biroq 1903 yildagi islohotdan so'ng uyezd veterinar shifokorlarini qo'riqchilar va tarjimonlar bilan tayinlash majburiy etib belgilangan. Xususan, Sirdaryo viloyatida qo'riqchi va tarjimonlar uchun 1 yilda 230 rubl ajratilgan, bundan tashqari veterinar shifokorlarni dori-darmonlar dezinfeksiyalash vositalari, asboblari va apparatlar sotib olish uchun yillik 1000 rubl pul ajratilgan. [1; 1-bet orqasi.]. Shuningdek, ushbu qonunga ko'ra Sirdaryo viloyat veterinariya boshqarmasi viloyat veterinar boshqarmasidan chiqarilgan. Boshqacha aytganda viloyat veterinariya boshqarmasi to'g'ridan to'g'ri Sirdaryo viloyati harbiy gubernatori hamda Turkiston general-gubernatorligiga veterinariya boshqarmasi boysinuviga o'tkazilgan. Shuningdek, ushbu yangi qonun veterinar shifokorlar va veterinar feldsherlarga bir qancha vazifalar yuklagan. Jumladan, har bir veterinar shifokor va feldsher o'z hududida veterinar nazoratini o'rnatish veterinariya ishlarini olib borish hamda chorva mollari kasalliklari aniqlanganda kerakli chora tadbirlarni amalga oshirishi lozim bo'lgan. Shuningdek, ular vaqti-vaqti bilan viloyat bo'ylab komandirovkalarga yuborilgan. Bundan tashqari veterinar shifokorlar viloyatdagi veterinariya va sanitariyaga oid yig'ilishlarda ishtirok etishi lozim bo'lgan. Ular o'z faoliyati to'g'risida viloyat harbiy gubernatoriga hisobot berib turishlari lozim bo'lgan [1; 1-bet orqasi.].

Tadqiqot metodologiyasi. Bu maqolada tarixiylik, qiyosiy va muammoviy – xronologik tahlil usullaridan foydalanilgan. Maqolada XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Sirdaryo viloyatida veterinar shifokorlarning vazifalari bilan bir qatorda Sirdaryo viloyatida tarqalgan chorva mollari kasalliklariga ham to'xtalib o'tilgan. Buni quyidagi ma'lumotlarda ko'rishimiz mumkin.

Tahlil va natijalar. Rossiya imperiyasining veterinariya sohasiga qisman to'xtalib o'tmoqchimiz. Rossiya imperiyasi veterinariya tibbiyoti zemstvosi bilan Toshkent shahar davlat veterinariya tibbiyotini taqqoslaganda ancha achinarli ahvolda edi. Rossiyada veterinariya bo'limi Ichki ishlar vazirligiga qarashli bo'lgan. Veterinariya bo'limi quyidagi qismlardan tashkil topgan edi: veterinariya qo'mitasi, viloyat yoki mintaqaviy veterinarlari, veterinariya laboratoriyasi, chorva yo'llari, temir yo'l stansiyalari bo'lib [3; 5-b.], ularning har biri uchun vazifalar yuklatilgan. Yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olish, hayvonlarni ko'chirishda kasal hayvonlarni nazorat qilish, temir yo'l vokzallarida veterinariya-sanitariya nazoratini olib borish kabilar edi.

Ichki ishlar vazirligi veterinariya bo'limining 1898 yil hisobotiga ko'ra, 921 ta davlat veterinar shifokori, 580 ta zemstvo va atigi 167 ta shahar veterinar shifokori bo'lgan. O'sha yili 127 ta zemstvo veterinariya shifoxonasi va 109 ta ambulatoriya mavjud bo'lgan, Toshkent shahar veterinariya tashkilotiga o'tadigan bo'lsak, u endigina paydo bo'layotganini va davlat veterinariya tibbiyoti vakillarining doimiy aralashuvi tufayli mustaqil rivojlanish imkoniyatiga ega bo'lmaganini ta'kidlamaslikning iloji yo'q. Son jihatdan tashkilot yetarli darajada emas edi (2 shifokor va 4 feldsher). [2.]. Toshkent shahrining o'zida atigi 3 ta shahar veterinariya shifoxonasi va 7 ta ambulatoriya mavjud edi. Garchi so'nggi paytlarda shahar veterinariya tashkiloti ishlari ancha yaxshilangan bo'lsa-da, viloyat aholisi shahar veterinariya xizmatidan foydalana olmaganlar. Uy hayvonlari ko'p bo'lgan Toshkent shahri aholisi qoramollari orasida har yili vabo va ayniqsa pirop plazmoz bilan kasallangan va juda ko'p chorva mollari qurbon bo'lgan. Itlar orasida quturish holatlari tez-tez uchraydi, ularning soni haqiqatan ham juda ko'p bo'lgan. Veterinariya sohasining rivojlanishidan, qimmatbaho otlar va itlar boqadigan badavlat insonlardan tortib bitta sigiri va qo'ylari bo'lgan odamlargacha juda zarur edi. [2].

1904-yil Toshkent shahrida qoramollar orasida vabo kasalligi tarqalgan. Shu sababli Toshkent shahar boshqarmasi Turkiston general-gubernatori bilan kelishgan holda bir qancha chora tadbirlarni amalga oshiradi. Xususan, aholiga bir qancha majburiyatlar yuklatiladi. Unga ko'ra qoramollarda uchragan har qanday kasallik yoki qoramollar orasida o'lim holatlari kuzatilgan taqdirda politsiya bo'limlariga yoki mahalla va daha oqsoqollariga ma'lumot berishi zarur edi. [1; 5-b.]. Unda ma'lumot bergan shaxs manzilni aniq ko'rsatishi lozim bo'lib, shuningdek, aholi kasal hayvonlarni sog'lom hayvonlardan alohida joylashtirish kerak bo'lgan. Yana majburiyat shundan iborat bo'lganki chorva egasi o'z chorva mollarini kasal yoki sog'lom bo'lishidan qat'iy nazar, o'z hovlisida saqlashi va uni tashqariga chiqarmaslikka majbur edi. Kasal hayvonlarni parvarish qilish uchun ma'lum bilimga ega bo'lgan xizmatchilardan foydalanish lozim bo'lgan bunda kasal chorva mollarini parvarish qilish uchun maxsus kiyim kiyilgan. Agar qaysidir xonadonda va hovlida vabo kasalligi aniqlansa chorva egasi sog'lom va kasal chorva mollarini umumiy foydalanishdagi yaylovga chiqarishni to'xtatgan. Vabo bilan kasallangan hayvonlarni sog'lom chorva mollari yaqiniga qo'yimaslik, chorva mollarini ko'chada yurmaslikka yo'l qo'yimaslik, hamda kasal hayvonlarni hovlidan oqib o'tadigan ariqdan sug'ormasligi lozim bo'lgan. Bundan tashqari vabodan kasallangan chorva mollarini so'yish taqiqlangan. Shuningdek, Toshkent shahar boshqarmasi tomonidan shaharda kasal hayvonlarning murdalari va go'nglarini tashish uchun maxsus aravalar ajratilgan. Mazkur xarajatlar shahar hisobidan amalga oshirilgan. Aholi arava uchun politsiya bo'limiga yoki mahalla oqsoqoliga murojaat qilishi lozim bo'lgan. Mazkur majburiyatga amal qilmagan shaxslar javobgarlikka tortilgan. [1; 5-b.].

Veterinariya shifoxonalari uchun maxsus nizom va ustavlar ishlab chiqarilgan. Ushbu hujjatlarda veterinariya shifoxonasini tashkil etishdan maqsad va ularning asosiy faoliyati sanab o'tilgan. Unga ko'ra veterinariya shifoxonalari uy hayvonlari va qushlarni davolash hamda, umumiy veterinariya yordami va maslahatlar berish maqsadida tashkil etilgan. Ushbu hujjat ko'rsatadiki ayrim hududlarda ixtisoslashtirilgan veterinariya shifoxonalari ham tashkil etilgan. Masalan, ulardan biri jarrohlik veterinariya shifoxonasi bo'lgan. Veterinariya shifoxonalarning faoliyatiga uy hayvonlari va qushlarni ambulator va statsianar davolash, bakteriologik, mikroskopik va kimyoviy bo'yicha tadqiqotlar olib borish, diagnostika maqsadida kasalxonaga olib kelingan kasal hayvonlar to'g'risida manfaatdor muassasalarga yoki jamiyatlarga yuborishi kabi vazifalar kirgan. [1; 12-b.].

Shuningdek veterinariya shifoxonalarini tashkil etish uchun maxsus binolar lozim bo'lgan. Veterinariya shifoxonasi binolariga bir qancha talablar qo'yilgan. Unga ko'ra ambulatoriya shifoxona hovlisi toza asfaltlangan yoki taxta hovli bo'lishi kerak bo'lgan. Hovlining bir qismi yopiq bo'lishi lozim bo'lgan va uning yomon ob-havo ostida kasal hayvonlar ushbu yopiq bino ostida davolangan. [1; 12-bet orqasi.]. Bunday shifoxona hovlisida yuqumli kasallik aniqlangan taqdirda kasal hayvonlarni izolyatsiya qilish uchun alohida joy ajratilgan bo'lishi lozim bo'lgan. Shuningdek, kasal hayvonlarni statsionar davolash uchun yirik hayvonlar uchun alohida 3 ta yopiq molxonalar yoki otxonalar hamda itlar va boshqa mayda hayvonlar uchun qafaslar bo'lishi kerak bo'lgan. Ushbu har bir binolar yetarli darajada shamollatish tizimi bilan ta'minlanishi lozim edi. Ushbu veterinariya shifoxonalari maxsus jihozlarga ham ega bo'lishlari lozim bo'lgan. [1; 13-b.].

Yuqoridagi veterinariya shifoxonalarining veterinar shifokorlari nafaqat tirik chorva mollarini balki so'yilgan hayvonlarning go'shtini ham tekshirib turgan. Jumladan, veterinar shifokorlar so'yilgan hayvonlarning boshini, tilini, o'pkadagi bronxial va yurak xaltasini diafragmani, qorin pardasini, jigarini, limfa bezlarini, taloqni, buyrak va buyrak usti bezlarini, siydik pufagini, yelinini va ustki bezlarni, oshqozon ichak bezlarini, hamda suyak va suyak bo'g'inlarini tekshirib turgan. Agar so'yilgan hayvon hududida qandaydir kasallik aniqlangan taqdirda hayvonning boshqa a'zolari ham tekshirilgan. Shuningdek, hayvonlarni tekshirish punktlarida so'yilgan chorvaning og'iz va jag' qismi alohida tekshirilgan, bunga asosiy sabab chorva mollariga infeksiyalar, hayvon tanasiga birinchi bo'lib, ochiq hududlarda kirishi deb hisoblangan. Boshqa tomondan hayvonlar turiga qarab bu tekshiruv jarayoni bir biridan farq qilgan. Masalan, buzoqlarning kindigi va kindikka ulangan ichaklari alohida e'tibor bilan tekshirilgan, qo'y va echkilda esa asosiy e'tibor hayvonlarning jigari va o'pkasiga qaratilgan. Chunki mazkur hayvonlarda ko'proq jigar distomatozi va o'pka pnevmaniyasi kabi kasalliklar ko'proq uchragan. Otlarni so'yishdan oldin esa ularning terisi, burni va unga tutash bo'shliqlarning shilliq pardalari tekshiruvdan o'tkazilgan. [1; 18-b.].

Shu bilan birgalikda mustamlaka davrida o'lik qushlarni ham tekshirish ishlari olib borilgan. Masalan, bunday qushlarning terisi, ko'zlari, ko'z qovoqlari, og'iz bo'shlig'i, til, oyoq-qo'llari va ko'krak mushaklari tekshirilgan. Shu bilan birgalikda mazkur davrda Turkiston o'lkasida tovuqlar orasida vabo, tifteriya hamda enterit kabi yuqumli kasalliklar uchrab turgan. Mazkur kasalliklarni oldindan aniqlash uchun o'lgan tovuqlarning oshqozon, ichaklari, o'pkasi, yurak qopchasi, talog'i, jigari, buyraklari hamda qorin bo'shlig'i tekshirilgan. Mazkur tekshiruv jarayonlari faqatgina kasallik holatini aniqlash uchun zarur bo'lgan miqdorda va hajmda amalga oshirilgan. Veterinar shifokorlari tomonidan va qushxonadan chiqarilgan o'lgan

hayvonlarning har bir tana go'shti veterinar shifokorlari ostida kuydirilgan va shu tariqa zararsizlantirilgan. Hayvon go'shti zararli bo'lsa shu tarzda yo'q qilingan. Agar so'yilgan hayvonning go'shti zararsiz va sog'lom bo'lsa ularga maxsus muhrlar qo'yilgan. Bunday go'shtlarga ko'k belgilardan iborat bo'lgan yumaloq muhrlar bosilgan. Muhrlarda so'yilgan hayvonning so'yilgan va ko'rikdan o'tkazilgan joyi hamda, vaqti ko'rsatilgan. Bunday muhrlarsiz go'shtni yoki ularning qismlarini qushxonadan chiqarib yuborish mumkin bo'lmagan. [1; 18-b.].

Xulosa va takliflar. Mustamlaka ma'muriyati veterinariya mutaxassislaridan Turkiston o'lkasida chorvachilikni rivojlantirishda ham ishtirok etishini talab qilgan. Mazkur davrda chorvachilik aholining asosiy iqtisodiy daromadi hisoblangan. Mustamlaka ma'muriyati chorvachilikni rivojlantirish uchun turli ko'rgazmalar hamda naslchilik markazlarini tashkil etgan. Mazkur davrda chorvalarni ozuqa bilan ta'minlash asosiy muammolardan biri bo'lgan. Veterinar shifokorlaridan esa naslchilikni rivojlantirish va chorva ozuqasi uchun to'yimli va sifatli yem xashak ishlab chiqarishda ishtirok etish talab qilingan. [1; 32-b.].

Adabiyotlar/Literatura/References

1. O'zbekiston Milliy Arxivi, I-12-fond, 1-ro'yxat, 14-ish.
2. И.К. О необходимости реорганизации городской ветеринарии в городе Ташкенте. // Туркестанский ведомости, 1907, № 67.
3. Никитин И.Н. Исторические этапы формирования, развития и совершенствования государственной ветеринарной службы России. С. 5.
4. Шахназаров А.И. Сельское хозяйство в Туркестанском крае. – Санкт-Петербург. – 1908.
5. Петков П., Горячкин А. Развитие животноводства в Узбекистане. – Ташкент: Узбекистан, - 1968.
6. Юлдашев А. Аграрные отношения в Туркестане. – Ташкент, 1969.
7. Shchekin V.A. Chorvachilik. Maxsus qism. (2-nashr). – Toshkent: O'quvchi. 1968.
8. Агзамов К., Скляр И. Племенное, молочное скотоводство в совхозе "Чиназ". – Ташкент: Узбекистан, 1965.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).